

**TANAH OH TANAH : SIRI KE 46**  
**ANTARA KEPENTINGAN INDIVIDU DAN KEPENTINGAN AWAM**  
**DALAM PENGAMBILAN TANAH**  
**(BAHAGIAN KELAPAN)**

**12. SIAPAKAH PIHAK BERKUASA NEGERI?**

Mungkin ada pembaca yang bertanya, siapakah Pihak Berkuasa Negeri (PBN)? Ini merupakan satu persoalan yang telah dan sedang mengelirukan berbagai-bagai pihak termasuk pihak pentadbiran tanah sendiri baik mereka yang berkhidmat di peringkat kementerian, negeri mahupun daerah. Seksyen 2 (1) APT, 1960 mentafsirkan PBN sebagai Raja atau Yang Di Pertua Negeri bagi Negeri itu, mengikut mana yang sesuai. Dalam erti kata yang lain, bagi negeri yang mempunyai Raja, PBN itu ialah Raja itu sendiri, manakala negeri-negeri yang tidak mempunyai Sultan, Yang Di Pertua Negeri. Persoalannya, adakah kuasa pengambilan dan lain-lain kuasa itu terletak pada Raja atau Yang Di Pertua Negeri? Pada peringkat inilah kekeliruan itu timbul.

Mengikut Muhammad Said Abd. Kadir Al-Haj, dalam Nota Siri Kefahaman Akta Pengambilan Tanah, 1960 Siri 1 (ketika Nota ini diterbitkan pada tahun 1995, beliau adalah Pengarah, Seksyen Pengambilan Tanah, JKPTG (telah bersara), menulis bahawa, Raja atau Yang Di Pertua Negeri yang ditafsirkan sebagai PBN di bawah APT 1960 itu tidak mempunyai kuasa mutlak untuk mengambil mana-mana tanah di bawah seksyen 3(1) APT, 1960. Mengikut Perkara 40, Perlembagaan Persekutuan, dan perkara-perkara yang serupa yang terdapat pada Perlembagaan-Perlembagaan Negeri, Yang Di Pertuan Agong, atau di peringkat Negeri-Negeri, Raja atau Yang Di Pertua Negeri, tidak boleh

bertindak bersendirian. Mereka bertindak atas nasihat Jemaah Menteri atau nasihat seseorang Menteri yang bertindak di bawah kuasa am Jemaah Menteri di Peringkat Persekutuan atau Majlis Mesyuarat Kerajaan Negeri (MMK) atau seorang daripada ahli MMK itu di peringkat Negeri.

Konsep nasihat bagi maksud Perlembagaan Persekutuan atau Perlembagaan-Perlembagaan Negeri itu ialah apa-apa keputusan yang dibuat oleh Jemaah Menteri atau MMK itu akan dikemukakan kepada Yang Di Pertuan Agong, Raja atau Yang Di Pertua Negeri, yang mana berkenaan, untuk diperkenankan dengan cara menurunkan tandatangan baginda/beliau serta mohor rasmi tanpa mengambil kira sama ada keputusan yang berbentuk nasihat itu dipersetujui oleh baginda/beliau atau tidak. Kesahihan atau ketepatan matlamat yang nasihat itu tidak boleh dipertikaikan.

Setelah memahami akan konsep nasihat itu maka ternyatalah bahawa PBN bagi maksud seksyen 2(1) APT, 1960 sebenarnya ialah Raja atau Yang Di Pertua Negeri yang bertindak atas nasihat MMK. Ertinya, MMK buat keputusan untuk mengambil mana-mana tanah di bawah seksyen 3 atau menarik balik di bawah seksyen 35 APT 1960, Raja atau Yang Di Pertua Negeri hendaklah memperkenankan keputusan MMK atau nasihat yang diberikan itu.

Jika MMK membuat apa-apa keputusan tanpa diperkenankan oleh Raja atau Yang di Pertua Negeri dengan cara menurunkan tandatangan dan mohor rasmi mereka maka keputusan itu ialah keputusan MMK sahaja dan bukan merupakan keputusan PBN. Oleh itu keputusan itu adalah batal dan tidak sah.

Perhatikan lambang-lambang yang diberikan di bawah ini :-

**MMK + DYMM / TYT = PBN**

**MMK – DYMM / TYT = - PBN**

**ATAU DYMM / TYT – MMK = - PBN**

[Catatan : secara jujurnya, penulis tidak pernah melihat dan menemui keputusan MMK mengenai pengambilan tanah yang terdapat tandatangan dan mohor rasmi Raja atau Yang di Pertua Negeri walaupun telah bergelumang dengan proses pengambilan sejak lebih dua dekad di lima negeri termasuk sebagai Penolong Setiausaha, Unit Majlis Mesyuarat Kerajaan di sebuah negeri. Mungkin minit mesyuarat tersebut disimpan di Pejabat Raja atau Yang di Pertua Negeri, penulis tidak pasti].

Kenapa Raja/Sultan/Yang Di Pertua Negeri menjadi PBN, tidak orang lain. Penulis tidak pasti. Agaknyalah Raja/Sultan/Yang Di Pertua Negeri tidak dipilih oleh rakyat. Raja/Sultan/Yang Di Pertua Negeri tidak mewakili mana-mana kumpulan dan parti politik. Tidak ada ahli kumpulan yang perlu dijaga ketika menimbang dan membuat keputusan. Tetapi jika PBN adalah Majlis Mesyuarat Kerajaan (MMK) semata-mata, mereka adalah ahli politik yang mewakili parti dan pengundi. Dikhuatiri keputusan yang dibuat memihak. Sufian F.J. dalam kes *Hanisah v. Tuan Mat* ([1970] 1 MLJ 213) menjelaskan kedudukan Raja/Sultan/Yang Di Pertua Negeri dan MMK seperti berikut: “*the State Secretary’s letter did not conclude the matter. The letter reported a decision of the Executive Council, whereas section 13 of the Malay Reservation Enactment says that it is the decision of His Highness the Sultan in Council that shall not be questioned or revised by any court*”. Sufian F.J. menambah lagi

bahawa “*the two bodies are quite distinct. The State Executive Council is a body consisting politicians who have been elected to the State Legislative Assembly, whereas His Highness in Council means “His Highness acting in accordance with the advice of the State Executive Council.”*” (Rujukan catatan di bawah)

### **13 BOLEHKAH PBN MEWAKILKAN KUASANYA?**

Muhammad Said Abd. Kadir Al-Haj menyatakan bahawa APT 1960 berbeza dengan Kanun Tanah Negara 1965, (KTN) di mana di dalam KTN, PBN boleh mewakilkan kuasa-kuasanya kepada orang-orang tertentu seperti yang diperuntukkan di bawah seksyen 13. Tetapi dalam APT 1960, tidak ada apa-apa peruntukan yang membolehkan PBN mewakilkan kuasa-kuasanya kepada sesiapa jua pun termasuk MMK, Menteri Besar (MB) atau Ketua Menteri (KM). Mengikut amalan biasa, jika sesuatu undang-undang yang khusus itu tidak membekalkan apa-apa peruntukan berhubung dengan perwakilan kuasa (*delegation of power*), maka rujukan bolehlah dibuat kepada undang-undang am atau *general law*. Dalam hubungan ini rujukan bolehlah dibuat kepada seksyen 8, Akta Perwakilan Kuasa 1956. Seksyen 8, *Delegation of Powers Act 1956*, berbunyi demikian: -

*“Where by any written law the Ruler or Ruler in Council or Yang di Pertua Negeri in Council or any State is empowered to exercise any powers or perform any duties, he may, subject to section 11, by notification in the Gazette delegate subject to such conditions and restrictions as may be prescribed in such notification the exercise or such powers or the performance of such duties to any person described by name or office.”*

Muhammad Said Abd. Kadir Al-Haj bertanya, bolehkan seksyen 8, Akta Perwakilan Kuasa 1956 digunakan oleh PBN untuk mewakili kuasanya pada MMK, MB atau KM sedangkan APT 1960 sendiri tidak memberikan apa-apa peruntukan yang membolehkan PBN mewakili kuasanya kepada MMK, MB atau KM itu. Dalam hal ini, penulis masih belum menemui jawapan.

Walau bagaimana pun, Manual Pengambilan Tanah terbitan JKPTG di muka surat 2, para 2.3 menyatakan bahawa, “APT 1960 telah memperuntukkan bahawa hanya PBN sahaja yang diberi kuasa untuk mengambil tanah. Dalam menjalankan kuasanya, PBN boleh mewakilkannya kepada orang-orang tertentu seperti Menteri Besar di bawah *Delegation of Powers Act 1956 (Revised 1988)*. Sebenarnya ini adalah amalan di beberapa buah negeri untuk mempercepatkan proses pengambilan tanah.”

Untuk rekod, Negeri Terengganu, Pahang, Perlis, Kedah, Pulau Pinang, Melaka dan Wilayah Persekutuan, permohonan pengambilan tanah diluluskan MMK. Manakala bagi Negeri Selangor, permohonan bagi tujuan awam mengikut seksyen 3(1)(a) diluluskan oleh MB dan 3(1)(b) dan (c) diluluskan oleh MMK. Bagi Negeri Kelantan, jika tujuan pengambilan untuk kegunaan projek berbentuk jajaran taliair dan jalanraya diluluskan oleh Timbalan Menteri Besar. Jadual Penurunan Kuasa Kelulusan Pengambilan Tanah Oleh Negeri-Negeri adalah seperti dalam jadual di bawah:

## **PENURUNAN KUASA KELULUSAN PENGAMBILAN TANAH OLEH NEGERI-NEGERI**

BIL	NEGERI	KUASA MELULUS		CATATAN
		MB	MMK	
1	Kelantan	/	/	Tapak: MMK Jajaran: MB
2	Terengganu		/	
3	Pahang		/	
4	Perlis		/	
5	Kedah		/	
6	Pulau Pinang		/	
7	Perak	/		
8	Selangor	/		
9	Wilayah Persekutuan		/	
10	Negeri Sembilan	/		
11	Melaka		/	
12	Johor	/	/	3(1)(a) MB 3(1)(b) PBN Seksyen 4 : G.N. 1193(10.9.1970) Seksyen 8 : JPU 53(20.10.1966) Seksyen 19 : JPU

				53(20.10.1966) Seksyen 35 : JPU 53(20.10.1966)
--	--	--	--	--

Daripada Jadual di atas, didapati bahawa beberapa buah negeri di mana kuasa budi bicara PBN telah diwakilkan kepada Menteri Besar. Ia diserahkan kepada tangan mereka yang memegang kuasa politik. Maksudnya, MB yang menentu dan memutuskan sama ada sesuatu itu *public purpose* atau tidak dan seterusnya melulus atau menolak cadangan pengambilan tanah. Hanya beliau seorang yang menimbangkan merit atau baik buruk sesuatu keputusan itu. Dari sudut positifnya, perwakilan kuasa kepada MB dalam menentukan *public purpose* dan seterusnya membuat keputusan pengambilan tanah boleh mempercepatkan proses pengambilan tanah, tetapi keputusan lebih menjurus kepada *one man show* berbanding dengan keputusan yang dibuat dalam Mesyuarat Majlis Mesyuarat Kerajaan (MMKN atau lebih sinonim dengan sebutan Mesyuarat EXCO).

Memandangkan kepada keputusan MB adalah sesuatu yang subjektif dan tidak boleh dipersoalkan; mahkamah tidak boleh diminta untuk menilai alasan-alasan yang diambilkira oleh MB sebelum ia menggunakan kuasa budi bicara untuk menentukan sesuatu itu *public purpose* atau tidak; mahkamah telah memutuskan bahawa bukanlah menjadi tugasnya untuk meneliti merit keputusan berkenaan; kuasa budi bicara tidak boleh disemak oleh mahkamah; mahkamah tidak bersedia untuk mempersoalkan merit sesuatu keputusan; disamping *public purpose* itu sendiri mempamerkan kepelbagaian sifat dan bentuk, maka ia dibimbangi boleh menyebabkan berlakunya nepotisme dan kronisme; menjadi alat kediktatoran dan autokrasi, yang akhirnya keadilan dan kesaksamaan

terhakis. Justeru itu, keputusan yang dibuat boleh menimbulkan kecurigaan dan mencetus kontroversi; bantahan dan tentangan.

**(BERSAMBUNG DI BAHAGIAN KESEMBILAN)**

Suhaimi bin Hj. Mamat

B.A (Hons.) UM, M.Sc. (Land Admt. & Dev.) UTM.

K.M.N., P.S.K., P.C.M., A.K.

Setiausaha

Bahagian Sumber Air, Saliran dan Hidrologi

Kementerian Sumber Asli dan Alam Sekitar

Aras 13, Wisma Sumber Asli

No. 25, Persiaran Perdana,

Presint 4, 62574 Putrajaya, Malaysia

Tel : 03-88861147

Fax : 03-88893455

Email : [suhaimi@nre.gov.my](mailto:suhaimi@nre.gov.my)

**CATATAN**

**HANISAH LAWAN TUAN MAT (1970) 1 MLJ 213**

Kes ini berlaku di Kelantan yang melibatkan seorang bernama Hanisah Bt Abdullah @ Hanisah Bt Mohamed. Hanisah adalah seorang kanak-kanak perempuan cina yang dilahirkan di Singapura, telah diambil sebagai anak angkat oleh Engku Lebar Bt Engku Endok dari Kelantan. Semasa hayatnya Engku Lebar telah memindahmilik dua keping tanah kepunyaannya kepada Hanisah yang mana kedua-dua tanah ini terletak dalam kawasan Rizab Melayu Kelantan. Seorang bernama Tuan Mat telah mencabar kesahihan pindahmilik ini di Mahkamah Tinggi Kota Bharu dengan mengatakan bahawa kedua-dua pindahmilik ini adalah batal dan tidak sah kerana Hanisah bukan Melayu dan bukan 'The Native of Kelantan'.



Mengikut seksyen 13 Enakmen Rizab Melayu Kelantan, jika timbul sebarang keraguan sama ada seseorang itu 'Melayu' atau tidak bagi maksud ERM Kelantan, maka keraguan sedemikian hendaklah dirujuk kepada Sultan dalam Mesyuarat untuk keputusan muktamad (serupa dengan seksyen 20 Enakmen Rizab Melayu NMB Bab 142). Mahkamah telah merujuk kes ini kepada Setiausaha Kerajaan Kelantan untuk diputuskan oleh Sultan dalam Mesyuarat. Malangnya keputusan telah dibuat oleh Majlis Mesyuarat Kerajaan dan bukannya Sultan dalam Mesyuarat. Keputusan MMK yang dipanjangkan kepada Mahkamah telah memutuskan bahawa Hanisah adalah bukan 'Melayu' dan bukan anak watan Kelantan.

Berpandukan kepada keputusan ini, Mahkamah telah memutuskan bahawa Hanisah adalah bukan 'Melayu' dan bukan anak watan Kelantan. Oleh itu, kedua-dua pindahmilik yang telah disempurnakan itu adalah batal dan tidak sah. Hanisah telah mengemukakan rayuan kepada Mahkamah Persekutuan dan Mahkamah Persekutuan telah membenarkan rayuan tersebut berdasarkan kepada fakta-fakta seperti berikut :

- i. Hanisah dalam afidavitnya menyatakan bahawa sejak kecil beliau tidak kenal orang lain sebagai ibunya selain daripada Hajjah Engku Lebar sahaja dan beliau tinggal bersama ibunya hingga ke akhir hayatnya.
- ii. Beliau juga menyatakan bahawa beliau adalah 'Melayu' dan anak Kelantan seperti yang diatfsirkan dalam ERM Kelantan 1930 dan Enakmen Tanah Kelantan 1938. Jika sebaliknya sudah pasti Pendaftar Hakmilik Tanah menolak perserahan-perserahan Bil. 111/48 dan 365/60 bagi kedua-dua lot berkenaan.

Mahkamah Persekutuan juga menyatakan selain daripada surat daripada Setiausaha Kerajaan Kelantan, adalah menjadi tanggungjawab bagi Tuan Mat untuk membuktikan bahawa Hanisah adalah bukan 'Melayu'. Setakat menyatakan Hanisah adalah anak angkat Cina yang di ambil oleh engku Lebar adalah tidak memadai. Mahkamah Persekutuan juga berpendapat bahawa surat Setiausaha Kerajaan Kelantan itu hanya memanjangkan keputusan yang dibuat oleh MMK sedangkan mengikut peruntukan seksyen 13 ERM Kelantan, keputusan hendaklah dibuat oleh

Sultan dalam Mesyuarat. Mahkamah Persekutuan seterusnya meminda keputusan Mahkamah Tinggi Kota Bharu.

Di dalam kes ini, Hanisah yang berketurunan bukan Melayu telah diterima sebagai Melayu semata-mata berlakunya kesilapan teknikal. Jika Setiausaha Kerajaan Negeri Kelantan memanjangkan keputusan Sultan dalam Mesyuarat yang menyatakan Hanisah adalah bukan Melayu dan bukannya anak Kelantan, sudah pasti Mahkamah Persekutuan mengekalkan keputusan Mahkamah Tinggi Kota Bharu itu.